

Plán péče pro břehuli říční (*Riparia riparia*) a vlhu pestrou (*Merops apiaster*) – okresy Znojmo, Břeclav, Brno-venkov a Hodonín

PROGRAM
CEZHRANIČNEJ
SPOLUPRÁCE
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
ČESKÁ REPUBLIKA

EURÓPSKA ÚNIA
EURÓPSKY FOND
REGIONÁLNEHO ROZVOJA
SPOLOČNE BEZ HRANÍC

Obsah

1 Úvod	4
2 Cílové druhy.....	5
2.1 Břehule říční (<i>Riparia riparia</i> , Linnaeus, 1758).....	5
2.2 Vlha pestrá (<i>Merops apiaster</i> , Linnaeus, 1758).....	5
3 Zákonná ochrana	7
3.1 Břehule říční	7
3.2 Vlha pestrá.....	7
3.3 Postihy za porušení.....	8
3.3.1 Odstranění následků neoprávněných zásahů	8
3.3.2 Přestupky fyzických osob.....	8
3.3.3 Přestupky právnických a podnikajících fyzických osob	8
3.3.4 Trestné činy	9
4 Administrativní opatření na podporu druhů	10
4.1 Ochrana stávajících lokalit.....	10
4.1.1 Písemné upozornění.....	10
4.1.2 Registrace významných krajinných prvků	10
4.1.3 Vyhlášení přechodně chráněné plochy	10
4.1.4 Vyhlášení zvláště chráněného území	10
4.1.5 Omezení a zákaz činnosti	11
4.1.6 Biologické hodnocení	11
4.2 Vytvoření předpokladů pro vznik nových stěn.....	11
4.2.1 Zahrnutí vhodných území do systému ekologické stability.....	11
4.2.2 Připomínkování projektů prvků ÚSES.....	11
4.2.3 Zahrnovat vytvoření stěn do plánů péče.....	12
5 Technická opatření na podporu druhů.....	13
5.1 Údržba či obnova hnízdiště se zachovalou stěnou	13
5.1.1 Odstraňování náletových dřevin	13
5.1.2 Odstraňování sesutého materiálu (tzv. osypu) od stěny.....	13
5.1.3 Odstraňování ztvrdlého povrchu.....	13
5.1.4 Pastva	15
5.1.5 Zabránění poškozování lokality a nepřiměřeného rušení	15

5.1.6 Ochrana břehulí v aktivních pískovnách.....	15
5.2 Vytváření nových stěn	15
5.2.1 Výběr vhodné lokality.....	15
5.2.2 Velikost stěny	16
5.2.3 Orientace	17
5.2.4 Odstraňování dřevin.....	17
5.2.5 Následná údržba.....	17
5.3 Termín realizace	17
5.4 Náklady.....	17
6 Finanční zdroje	19
7 Příklady opatření realizovaných v rámci projektu „Společné brehy“	20
8 Literatura	24
9 Doporučené odkazy.....	24
Závěrem.....	24
Poděkování.....	24

1 Úvod

Břehule říční i vlha pestrá patří mezi zvláště chráněné druhy živočichů. Jedním z limitujících faktorů jejich výskytu je dostatek hnízdních příležitostí. Oba druhy totiž nejčastěji hnízdí ve svislých hlinito-písčitéch stěnách, kterých je v současné krajině nedostatek. V minulosti vznikaly takové stěny především erozní činností vody na neupravených vodních tocích. Ptáci hnízdili v březích, které se pravidelně sesunovaly, podemílané říčním proudem. Po regulaci většiny řek a potoků tato hnízdiště zanikla. Břehule a vlhy našly náhradu v dříve početných pískovnách a hliništích cihelen. Staré nevyužívané pískovny a hliníky však postupně zarůstají keři a stromy, zbytky stěn zvětrávají a pomalu se sesouvají. Velká část lokalit byla také zavezena nejrůznějším materiálem. Břehulemi nebo vlhami občas obsazené výkopy staveb rychle po dokončení staveb zanikají. Velká část populace břehulí říčních (kolonie čítající někdy až tisíce párů), se často koncentruje ve velkých pískovnách a štěrkovnách, kde vznikají těžební stěny dlouhé stovky metrů. Zánik jednoho hnízdiště způsobený sesuvem stěny po deštích nebo odtěžením pak znamená citelný populační propad. I z tohoto důvodu je žádoucí vytvoření sítě více bezpečných hnízdišť. Populace vlh, které hnízdí v menších koloniích jen výjimečně čítajících desítky párů, není zánikem jednoho hnízdiště ohrožena. Oba druhy jsou tak v současnosti závislé na činnosti člověka.

Nory vytvořené břehulemi a vlhami obsazují následně i další druhy ptáků. Ze vzácných a chráněných jsou to např. silně ohrožené druhy sýček obecný, kavka obecná a bělořit šedý, z těch běžných jsou typickými poštolka obecná, vrabec polní nebo špaček obecný.

Pískovny, hliniště cihelen a další podobné lokality narušené těžební činností (např. lomy) jsou však velmi významné i pro mnoho druhů rostlin a další živočichy.

Stěny využívají například vzácné druhy blanokřídlého hmyzu, u jejichž larev se zase vyvíjí chránění brouci z rodu majek (*Meloe proscarabeus*, *Meloe violaceus*, *Meloe decorus* a další). Přímou v norách břehulí se mohou vyskytovat někteří zástupci hlodáčů (rod *Trox*), smrtníci (rod *Blaps*), na organických zbytcích se mohou živit kožojedi (*Dermestidae*), z nichž někteří se specializují na ptačí hnízda.

Plochy bez vegetace jsou významné i pro některé druhy plazů, ze zvláště chráněných to jsou například ještěrky obecné a ještěrky zelené, které příležitostně využívají nory ptáků jako úkryty.

Stěny i osypy pod nimi tak významně zvyšují biodiverzitu území.

Na výše popsanou situaci reagovalo Občanské sdružení Krok společně se Slovenskou ornitologickou společností/BirdLife Slovensko mezinárodním projektem nazvaným „Společné brehy“ zaměřeným na podporu výše uvedených druhů. Ve čtyřech okresech Jihomoravského kraje byly na jaře 2015 upraveny, obnoveny nebo vytvořeny nové stěny vhodné pro hnízdění vlh pestrých a břehulí říčních: V okrese Brno-venkov 1 stěna, v okrese Břeclav 7 stěn, v okrese Hodonín 8 stěn a v okrese Znojmo 4 stěny. Na Slovensku bylo upraveno celkem dvacet stěn v Trenčianském a Trnavském kraji.

Součástí projektu bylo i podrobné zmapování výskytu zájmových druhů na území výše uvedených okresů během roku 2015, výsledky jsou publikovány (ČAMLÍK et al. 2016).

Dalším výstupem projektu je předkládaný plán péče o zájmové druhy, který by měl být „návodem“ k ochraně stávajících a vytváření nových hnízdišť a k péči o tyto lokality.

Projekt „Společné brehy – ochrana ohrožených vtáčích kolónií na oboch stranách Bielych Karpát“ byl podpořen v rámci Programu cezhraničnej spolupráce SR–ČR 2007–2013 a ze státního rozpočtu ČR.

2 Cílové druhy

2.1 Břehule říční (*Riparia riparia*, Linnaeus, 1758)

Taxonomie:

Riparia riparia riparia – Evropa, západní Sibiř a Severní Amerika. Další 3 poddruhy obývají Egypt a zbytek areálu druhu v Asii.

Velikost:

11,5–12,5 cm, hmotnost 12–19 g

Popis: O něco menší než vlaštovka, svrchu hnědá, zesponu světlejší s tmavším páskem na hrudi. Očásek je krátký a slabě vykrojený.

Ekologie: Ze zimoviště k nám přilétá v druhé polovině dubna a obsazuje oblíbená hnízdiště: strmé stěny pískoven, cihelen a břehů řek a potoků. Hnízdí v nadmořské výšce maximálně 450 m n. m. Vyhrabává si více než metr hlubokou noru. Její konec vystele peřím a snáší do ní od poloviny května pět až sedm bílých vajíček. Mláďata se líhnou po patnácti dnech a rodiče je krmí asi tři týdny. Hnízdí v koloniích, většinou dvakrát ročně. Kolonie se často mění a stěhují. Pohlavní dospělosti dosahují ve věku jednoho roku, nejvyšší zaznamenaný věk v Česku a na Slovensku je téměř 7 let. Na zimoviště odlétá v září, evropské břehule dávají přednost oblastem ve střední Africe.

Rozšíření: Mimo severu a jihu téměř celá Severní Amerika, Evropa, mimo nejsevernějších oblastí celá Asie na jih po severní Indii, jihovýchodní Čínu a tichomořské příbřežní ostrovy. Tažný druh zimující v Jižní Americe, v Africe na jih od Sahary a v Indii. V celé Evropě po poklesu stavů ve druhé polovině 20. století hnízdí přes 5,4 milionů párů.

Zdroj: <http://www.biolib.cz/> (upraveno)

Početnost v ČR: U nás hnízdí na vhodných místech na většině území. Celkový stav v ČR v letech 1985–1989 byl odhadnut na 18 000 – 36 000 párů. Později její početnost poklesla a v letech 2001–2003 u nás hnízdilo asi 15 000 – 30 000 párů (ŠTASTNÝ et al. 2006).

Početnost v okresech Znojmo, Brno-venkov, Břeclav a Hodonín (podle ČAMLÍK et al. 2016): Celkem bylo v zájmovém území v roce 2015 zjištěno 7403 hnízdících párů břehule říční na 45 lokalitách, obsazeno bylo 17 kvadrátů síťového mapování. V jedné kolonii hnízdilo průměrně 165,51 párů (medián 40 párů na kolonii). Nejmenší hnízdiště byla obsazena jedním párem (řeka Dyje u Nových Mlýnů, Hodonín – Nesyt), největší kolonie čítala 1495 párů (Bzenec – Velká pískovna).

2.2 Vlha pestrá (*Merops apiaster*, Linnaeus, 1758)

Taxonomie: monotypický druh

Velikost:

délka: 25–29 cm, rozpětí: 36–40 cm, hmotnost: 50–62 g

Popis: Bílé čelo směrem dozadu přechází v zelenomodrou. Temeno, týl, šíje a horní hřbet jsou kaštanově hnědé, na raménku a dolním hřbetě ohraničené žlutou. Přes oko se táhne černý pruh, pod ním další světle zelený. Brada a hrdlo jsou žluté, černým pruhem oddělené od modrých prsou, která přecházejí do modrozelené spodiny těla. Svrchní krovky křídelní jsou tmavozelené, ostře přecházejí do kaštanově hnědé, letky tmavozelené, další kaštanově hnědé a modré s černými špicemi. Rýdovací pera jsou zelená s vnějším modrým lemem, prostřední pár je prodloužený. Samice a mladí ptáci jsou zbarveni podobně, jen mají matnější barvy.

Ekologie: Vyhledává otevřenou krajinu nižších poloh s roztroušenými stromy. Hnízdí v koloniích: obvykle 10–20 párů, v jižnějších oblastech čítají kolonie až několik set párů. Přílet na hnízdiště probíhá nejčastěji v druhé polovině května. Hnízdo je v zemních norách, které vlhy budují v hlinitých nebo písčítých stěnách, někdy i v rovném terénu. Délka nory je 1–2 m, na konci je hnízdní kotlinka, která je bez výstelky, během hnízdění se v ní hromadí zbytky vývržků a trus. Od konce května snáší samice 5–7 vajec, na kterých sedí převážně sama 20–22 dní. Oba rodiče o mláďata v hnízdě pečují asi 20 dní, pak mladí hnízdo opustí a jsou ještě asi 12 dní krmena v okolí. Často se na krmení podílí jeden, případně i dva obvykle nedospělí, nespárovaní ptáci, tzv. „helpři“ Odlet do zimovišť začíná koncem srpna a poslední ptáci nás opouštějí do konce září. Pohlavní dospělosti dosahují ve 2. roce, nejvyšší zaznamenaný věk v Česku a na Slovensku je přes 10 let. Potravu tvoří výhradně hmyz lovený za letu. Převažují blanokřídlí, dále vážky, dvoukřídlí, motýli, rovnokřídlí a brouci. Typické pro vlhy je otloukání úlovků o větev nebo jinou podložku: u větších druhů hmyzu je tím rozbíjena kutikula, blanokřídlí jsou takto zbavováni žihadla.

Rozšíření: Hnízdí v jihozápadní, střední a východní Evropě, v jihozápadní Asii a v severozápadní Africe. Na jihu Afriky hnízdí izolovaná populace vzniklá patrně ze zimujících ptáků. Početnost silně kolísá, pohyblivá je i hranice areálu, v některých letech dochází k vyhynutí až v severní Evropě. Evropské populace v letech 1970–1990 zaznamenaly citelný úbytek, v posledních letech se stavy opět zvyšují. V současnosti v celé Evropě hnízdí více než 480 tisíc párů. Přísně tažný druh, většina zimuje v Africe jižně od rovníku.

Početnost v ČR: V Čechách bylo první zahnízdění doloženo v roce 1952 u České Lípy a až do současnosti hnízdí pouze ojedinele. Na Moravě poprvé zahnízdila v roce 1954 u Lednice, od poloviny 80. let hnízdí na jižní a jihovýchodní Moravě pravidelně a stavy se zvyšují, v posledních letech výrazněji. V letech 1985–1989 u nás hnízdilo 3–10 párů, vrcholu bylo dosaženo v r. 1996: 115–120 párů na 29 lokalitách, v letech 2001–2003 byl stav 33–90 párů, pro r. 2004 byl odhad 110–130 párů, a v r. 2005 už 180.

Zdroj: <http://www.biolib.cz/> (upraveno)

Početnost v okresech Znojmo, Brno-venkov, Břeclav a Hodonín (podle ČAMLÍK et al. 2016): Celkem bylo v zájmovém území v roce 2015 zjištěno 682 párů vlhy pestré na 164 lokalitách, obsazeno bylo 24 kvadrátů síťového mapování. Odhadem ve vymezeném území hnízdilo 750–790 párů. V jedné kolonii hnízdilo průměrně 4,2 párů (medián 2 páry na kolonii), nejmenší hnízdiště tvořil jeden pár, největší kolonie čítala 65 párů a nacházela se na Hodonínsku. Katastr s nejvyšším počtem hnízdišť se nacházel rovněž v okrese Hodonín – na 23 lokalitách tu hnízdilo dohromady min. 51 párů.

3 Zákonná ochrana

3.1 Břehule říční

Příloha č. III vyhlášky č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZOPK): ohrožený druh.

Úmluva o ochraně evropských planě rostoucích rostlin, volně žijících živočichů a přírodních stanovišť (tzv. Bernská úmluva): příloha II.

BIRDLIFE INTERNATIONAL 2015, European Red List of Birds: LC (málo dotčený).

Červený seznam ptáků ČR: druh téměř ohrožený.

Protože je břehule zařazena mezi zvláště chráněné druhy (ohrožený) vztahuje se na ni ochrana podle ustanovení § 50 ZOPK. Ten mimo jiné stanovuje:

- jsou chráněna přirozená i umělá sídla užívaná zvláště chráněnými živočichy a jejich biotop
- je zakázáno škodlivě zasahovat do jejich přirozeného vývoje, zejména je rušit
- není dovoleno ničit, poškozovat či přemísťovat jimi užívaná sídla
- v případě druhů zařazených do kategorie ohrožený se ochrana nevztahuje na případy, kdy je zásah do přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů prokazatelně nezbytný v důsledku běžného obhospodařování nemovitostí nebo jiného majetku nebo z důvodů hygienických, ochrany veřejného zdraví a veřejné bezpečnosti anebo leteckého provozu. V těchto případech je ke způsobu a době zásahu nutné předchozí stanovisko příslušného orgánu ochrany přírody, kterým může být krajský úřad, správa CHKO, národního parku nebo vojenského újezdu. V tomto stanovisku lze uložit náhradní ochranné opatření.

Výjimky ze zákazů u zvláště chráněných druhů ptáků (všichni jsou zároveň chráněni podle evropské legislativy) lze podle § 56 ZOPK udělit:

- jen v případech, kdy jiný veřejný zájem převažuje nad zájmem ochrany přírody, nebo v zájmu ochrany přírody;
- neexistuje-li jiné uspokojivé řešení;
- v konkrétně stanovených případech nebo pro vyjmenované účely (např. z důvodu ochrany veřejného zdraví a veřejné bezpečnosti, prevence vzniku závažných škod, pro účely výchovy a vzdělávání apod.);
- nebude-li ohrožen příznivý stav druhu z hlediska jeho ochrany.

Další podrobnosti ochrany zvláště chráněných druhů jsou uvedeny v ustanovení § 16 vyhlášky č. 395/1992 Sb. Nejvýznamnější je ustanovení odstavce 1, podle kterého je základem ochrany živočichů komplexní ochrana jejich stanovišť.

3.2 Vlha pestrá

Příloha č. III vyhlášky č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení ZOPK: silně ohrožený druh.

Úmluva o ochraně evropských planě rostoucích rostlin, volně žijících živočichů a přírodních stanovišť (tzv. Bernská úmluva): příloha II.

Bonnská úmluva o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů (tzv. Bonnská úmluva): příloha II.

BIRDLIFE INTERNATIONAL 2015, European Red List of Birds: LC (málo dotčený).

Červený seznam ČR: vzhledem ke své časté fluktuaci zařazena do kategorie druhů ohrožených.

Vlha pestrá je zařazena mezi zvláště chráněné druhy v kategorii silně ohrožený druh a vztahuje se na ni ochrana podle ustanovení § 50 ZOPK. Platí pro ni stejné legislativní podmínky jako u výše uvedené břehule říční kromě možnosti zasahovat do přirozeného vývoje v případech běžného obhospodařování nemovitostí nebo jiného majetku nebo z důvodů hygienických, ochrany veřejného zdraví a veřejné bezpečnosti anebo leteckého provozu jen na základě stanoviska orgánu ochrany přírody. Vyžadováno je vždy vydání výjimky ze zákazů.

3.3 Postihy za porušení

Vlha pestrá i břehule říční jako zvláště chráněné druhy požívají legislativní ochrany, porušení zákonných ustanovení je postižitelné. Pokud se jejich hnízdiště nachází ve významném krajinném prvku, přechodně chráněné ploše nebo zvláště chráněném území, lze uplatnit i sankce, které se vztahují k poškozování těchto chráněných územních prvků; jejich výčet je již mimo rámec tohoto dokumentu.

3.3.1 Odstranění následků neoprávněných zásahů

Podle § 86 ZOPK je ten, kdo poškodí, zničí nebo neoprávněně změní část přírody a krajiny chráněnou podle tohoto zákona, povinen navrátit ji do původního stavu, pokud je to možné a účelné. Není-li to možné, lze mu uložit přiměřená náhradní opatření k nápravě, jejichž cílem je alespoň částečně kompenzovat následky nepovoleného jednání. Tím není dotčena povinnost náhrady škody nebo možnost postihu (viz dále).

3.3.2 Přestupky fyzických osob

Fyzická osoba se dopustí přestupku:

Podle § 87 odst. 1 písm. c) ZOPK tím, že nedovoleně zasahuje do přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů;

Za přestupek lze uložit pokutu do 10 000 Kč.

Podle § 87 odst. 2 písm. c) ZOPK tím, že usmrcuje zvláště chráněné živočichy zařazené do kategorie ohrožených (*břehule říční*) přímo, nebo způsobí jejich úhyn nedovoleným zásahem do jejich životního prostředí nebo chytá zvláště chráněné živočichy;

Za přestupek lze uložit pokutu do 20 000 Kč.

Podle § 87 odst. 3 písm. b) ZOPK tomu, kdo usmrtí zvláště chráněného živočicha kriticky nebo silně ohroženého druhu (*vlha pestrá*) nebo způsobí jeho úhyn zásahem do jeho životního prostředí.

Za přestupek lze uložit pokutu do 100 000 Kč.

3.3.3 Přestupky právnických a podnikajících fyzických osob

Právnická nebo podnikající fyzická osoba se dopustí přestupku:

Podle § 88 odst. 1 písm. e) ZOPK pokud usmrcuje nebo chová zvláště chráněné živočichy bez povolení, anebo jinak nedovoleně zasahuje do jejich přirozeného vývoje;

Za přestupek lze uložit pokutu do 1 000 000 Kč.

Podle § 88 odst. 2 písm. e) ZOPK pokud usmrcuje zvláště chráněné živočichy přímo nebo způsobí jejich úhyn nedovoleným zásahem do jejich prostředí.

Za přešupek lze uložit pokutu do 2 000 000 Kč.

3.3.4 Trestné činy

§ 299 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami

(1) Kdo v rozporu s jiným právním předpisem usmrtí, zničí, poškodí, odejme z přírody, zpracovává, doveze, vyveze, proveze, přechovává, nabízí, zprostředkuje, sobě nebo jinému opatří jedince zvláště chráněného druhu živočicha nebo rostliny nebo exemplář chráněného druhu a spáchá takový čin na více než dvaceti pěti kusech živočichů, rostlin nebo exemplářů, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

(2) Stejně bude potrestán, kdo v rozporu s jiným právním předpisem usmrtí, zničí, poškodí, odejme z přírody, zpracovává, doveze, vyveze, proveze, přechovává, nabízí, zprostředkuje, sobě nebo jinému opatří jedince silně nebo kriticky ohroženého druhu živočicha nebo rostliny nebo exemplář druhu přímo ohroženého vyhubením nebo vyhynutím.

§ 300 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami z nedbalosti

Kdo z hrubé nedbalosti poruší jiný právní předpis tím, že usmrtí, zničí, poškodí, odejme z přírody, zpracovává, opakovaně doveze, vyveze nebo proveze, přechovává, nabízí, zprostředkuje nebo sobě nebo jinému opatří jedince zvláště chráněného druhu živočicha nebo rostliny nebo exemplář chráněného druhu ve větším rozsahu než dvaceti pěti kusů nebo jedince kriticky ohroženého druhu živočicha nebo rostliny nebo exemplář druhu přímo ohroženého vyhubením nebo vyhynutím, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

4 Administrativní opatření na podporu druhů

4.1 Ochrana stávajících lokalit

Výše uvedená ustanovení ZOPK (kap. 3) je mnohdy obtížné uplatnit při ochraně hnízdišť před nevhodnými zásahy v období, kdy nejsou obsazena vlhami nebo břehulemi, případně jinými zvláště chráněnými druhy vázanými na biotop obnažených stěn. Proto je vhodné při ochraně lokalit uplatnit některou z níže uvedených forem legislativní ochrany.

Znovu je třeba zdůraznit, že lokality mohou být velmi významné i pro mnoho druhů rostlin a hmyzu, a to i druhů, které sice nejsou zvláště chráněné (současný seznam ZCHD v přílohách vyhlášky č. 395/1992 Sb. nebyl významně měněn od r. 1992 a neodráží aktuální stupeň ohrožení mnoha druhů rostlin a živočichů), ale mohou být uvedeny v červených seznamech pro příslušné skupiny rostlin nebo živočichů, a to i ve vysokých kategoriích ohrožení.

4.1.1 Písemné upozornění

V případě zahníždění je vhodné upozornit vlastníky pozemků a orgány ochrany přírody na všech úrovních na výskyt zvláště chráněných druhů a celkový význam „narušených“ ploch. Vhodné je upozornit i stavební úřady, aby výskyt chráněných druhů zohlednily při své činnosti, zejména povolování terénních úprav, skládkování materiálů či jiných záměrů na lokalitě. Některé činnosti nepodléhají územnímu či stavebnímu řízení a příslušné orgány ochrany přírody se tak o nich nemusejí včas dozvědět.

4.1.2 Registrace významných krajinných prvků

Registrace území jako významného krajinného prvku zajistí ochranu i pro druhy, které nejsou zvláště chráněné, ale jsou vzácné (např. dle červeného seznamu), a ochranu biotopu i v období, kdy zde aktuálně cílové druhy nehnízdí.

Na registraci se vztahuje ustanovení § 6 ZOPK a § 7 vyhlášky č. 395/1992 Sb.

4.1.3 Vyhlášení přechodně chráněné plochy

Přechodně chráněnou plochu mohou vyhlásit orgány ochrany přírody v případě dočasného nebo nepředvídaného výskytu významných rostlinných nebo živočišných druhů. Vyhláší se na dobu časově omezenou nebo na opakované období. Důležitou skutečností je, že orgán ochrany přírody, který přechodně chráněnou plochu vyhlásil, hradí vlastníku nebo nájemci pozemku finanční náhradu za újmu, která mu vznikla v důsledku vyhlášení. I z tohoto důvodu není tento institut běžně využíván.

Řídí se ustanovením § 13 ZOPK.

4.1.4 Vyhlášení zvláště chráněného území

Přichází do úvahy jen u největších, pravidelně obsazovaných kolonií, případně na místech, kde se vyskytují i další předměty ochrany (vzácné druhy rostlin, hmyzu apod.). Vzhledem k tomu, že stávající hnízdiště břehulí a vlh jsou většinou menší lokality vzniklé činností člověka, je vhodnou kategorií ochrany přírodní památka.

Vyhlašování ZCHÚ se řídí ustanoveními části třetí ZOPK, v daném případě jsou zásadní především §§ 14 a 36.

4.1.5 Omezení a zákaz činnosti

Fyzickým a právnickým osobám lze pro výkon činnosti, která by mohla způsobit nedovolenou změnu zvláště chráněných částí přírody, uložit podmínky, případně ji zakázat (viz § 66 ZOPK). Toto ustanovení je využitelné zvláště v případech, kdy jde o činnost nepovolenou (často není žádného povolení ani potřeba) a aktuálně probíhající.

4.1.6 Biologické hodnocení

V případě zamýšlené výstavby nebo jiného využívání lokality může orgán ochrany přírody rozhodnout o zadání biologického hodnocení podle § 67 ZOPK.

Toto ustanovení je vhodné využít v případech, kdy orgán ochrany přírody nemá aktuální údaje o obsazenosti lokality chráněnými nebo vzácnými druhy (vč. hmyzu a rostlin). Výsledky hodnocení pak mohou být podkladem pro nepovolení nebo omezení činnosti, která by lokalitu poškodila.

4.2 Vytvoření předpokladů pro vznik nových stěn

Aby bylo jednodušší vytvářet nové stěny, je třeba, aby proto orgány ochrany přírody (případně obce a vlastníci pozemků) vytvořily předpoklady svojí úřední činností.

4.2.1 Zahrnutí vhodných území do systému ekologické stability

Jak stávající, tak vhodné lokality (viz kap. 5.2.1) by při projednávání územních plánů a pozemkových úprav měly být zahrnuty do územního systému ekologické stability (ÚSES). Vztahuje se na něj § 3 odst. 1 písm. a) a § 4 odst. 1 ZOPK.

Výhody: systém ÚSES je vymezován v každé obci. Ve většině případů při pozemkových úpravách pozemky pro prvky ÚSES připadají obci, což je předpokladem jednoduššího projednání a realizace zásahů. ÚSES má podle zákona obecnou ochranu. Je určen k udržování přírodní rovnováhy, za což lze považovat i podporu vzácných druhů.

Při projednávání pozemkových úprav je důležité požadovat:

- aby hranice mezi pozemky byla v dostatečné vzdálenosti od hrany stávající stěny – umožní to při pravidelném obnovování stěny její posouvání bez zásahu do sousedního pozemku;
- aby pozemek nebyl součástí zemědělského půdního nebo pozemků určených k plnění funkcí lesa;
- aby prvky ÚSES připadly obci či státu.

4.2.2 Připomínkování projektů prvků ÚSES

V současné době probíhá mnoho realizací prvků ÚSES i dalších opatření ke zlepšení přírody a krajiny. Často jsou však velmi uniformní a prakticky nikdy nenavrhují opatření pro organismy obývající narušené biotopy. Proto je žádoucí na vhodných plochách (viz kap. 6.2.1) navrhovat vytvoření stěn. Mohou být buď formou výkopu, nebo i deponování vhodného materiálu (např. vytěženého při hloubení tůní) na hromadu. Částečným odtěžením hromady je možné vytvořit vhodnou stěnu.

Mnozí projektanti ÚSES jsou však přesvědčení, že pro přírodu jsou jediným zlepšením výsadby dřevin. V rámci tohoto přístupu jsou schopni navrhnout zavezení přírodně cenných ploch orníci, zatravnění a zalesnění. Opírají se o zastaralou metodiku ÚSES, která neodráží aktuální

pohledy na potřeby ochrany přírody a krajiny. Změny je proto nutné prosazovat již na této úrovni.

Za nejdůležitější orgán ochrany přírody lze považovat Agenturu ochrany přírody a krajiny ČR, jako administrátora žádostí většiny dotačních titulů (zejména OPŽP). Ve většině případů jak žadatelé, tak projektanti, záměry s pracovníky AOPK předem konzultují.

4.2.3 Zahrnovat vytvoření stěn do plánů péče

Příslušné orgány ochrany přírody by měly vytvoření stěn na vhodných lokalitách zvažovat a navrhovat při zpracování plánů péče o zvláště chráněná území. Po jejich projednání a schválení je pak realizace stěn formálně jednoduchá a i zajištění finančních prostředků je snazší, než když se jedná o záměry ve volné krajině. Stěny je možno vytvářet na místech méně hodnotných z hlediska předmětu ochrany (např. na stepních lokalitách plochy ruderalizované nebo po odstranění náletových dřevin). Pokud je způsobem údržby chráněného území disturbance, tak prakticky kdekoliv dle vhodnosti a potřeby.

5 Technická opatření na podporu druhů

Legislativní ochrana existujících lokalit obsazovaných cílovými druhy ať už pravidelně nebo nepravidelně je velmi důležitá, neřeší však problém samovolného zániku stěn. Jak je uvedeno v úvodu, stěny (mimo břehů neupravených koryt řek) postupně zvětrávají a zarůstají náletem dřevin. Proto je kvůli zachování možnosti hnízdění nutné stěny obnovovat nebo vytvářet nové. K zásahům je třeba vždy získat souhlas vlastníka pozemku, případně jeho uživatele. Vlastníka zjistíme na internetových stránkách Českého úřadu zeměměřického a katastrálního <http://nahlizenidokn.cuzk.cz/>.

5.1 Údržba či obnova hnízdiště se zachovalou stěnou

U stávajících stěn (příp. pozůstatků stěn) spočívá jejich údržba v následujících pravidelných činnostech, které se mohou kombinovat podle konkrétních podmínek jednotlivých stanovišť.

Frekvence zásahů záleží na mnoha okolnostech – klimatických podmínkách (rychlost zarůstání), počasí (přívalové deště), geologickém složení (úživnost, sypkost). Proto je nutné lokality sledovat a opatření provádět podle aktuálního stavu.

U velkých stěn je vhodné v pravidelných intervalech upravovat jen jejich určitou část, například $\frac{1}{3}$ nebo $\frac{1}{4}$. Při takové péči budou na lokalitě současně zastoupeny různé podmínky (jak stěna čerstvá, tak se ztvrdlým povrchem, zvětralá nebo zarůstající) vhodné pro různé skupiny organismů. Vždy je však třeba stěnu upravit tak, aby případné malé rozměry stěny neomezovaly množství hnízdicích párů anebo nevedly k nízké úspěšnosti hnízdění (jedná se především o stěny pravidelně a početně obsazované břehulemi).

5.1.1 Odstraňování náletových dřevin

Pokud jsou dřeviny odstraňovány v rámci péče o zvláště chráněné živočichy, není nutné povolení obecního úřadu ani ke kácení stromů s obvodem kmenů větších než 80 cm ve výšce 130 cm nad zemí, ani ke kácení zapojeného porostu dřevin na ploše 40 m² a více. Tuto problematiku řeší ustanovení § 2 odst. 2 vyhlášky č. 189/2013 Sb., o ochraně dřevin a povolování jejich kácení, ve znění pozdějších předpisů.

Dřeviny je nutné odstraňovat nejen v prostoru před stěnou, ale i nad ní. Nejenže cílové druhy upřednostňují otevřené plochy, ale stěny mohou prorůst kořeny. V případě některých agresivních druhů (trnovník akát, pajasan žláznatý) mohou z kořenů vyrůst nové rostliny. Podle HENEBERGA (2013) by neměly růst dřeviny do vzdálenosti 25 m před stěnou určenou pro břehule říční.

Plochy před stěnou (osypy) mohou zarůstat i vysokými bylinami (ruderální druhy). Pak je žádoucí jejich posečení před začátkem hnízdění.

5.1.2 Odstraňování sesutého materiálu (tzv. osypu) od stěny

Vlivem zvětrávání dochází k postupnému sesouvání stěn. Sesutý materiál často překrývá větší část původní stěny a je nutné osyp odstranit. Část obnaženého (nezarostlého) osypu je vždy vhodné ponechat jako biotop pro některé druhy rostlin a hmyzu.

5.1.3 Odstraňování ztvrdlého povrchu

Vlivem stmelování zrněk písku působením vody dochází časem k tvrdnutí povrchu stěn a tak i zachovalé stěny se časem stávají pro ptáky nevyužitelné.

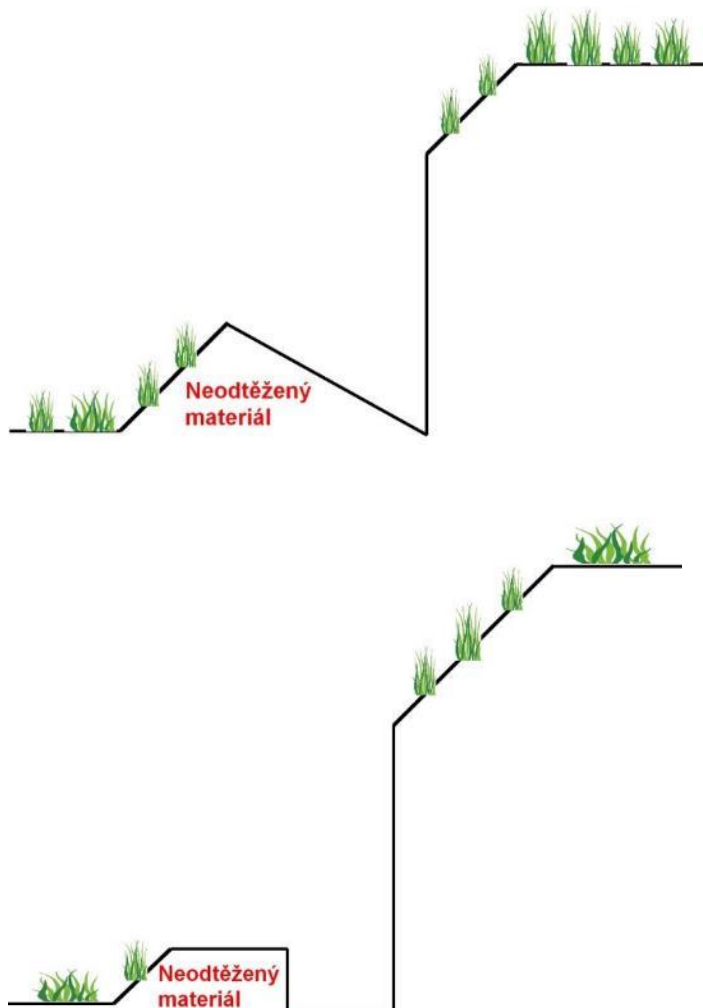
Opatření spočívá v odstranění ztvrdnutého povrchu o síle cca 30–50 cm. Síla záleží na druhu materiálu a na tom, jak dlouho nebyla stěna obnovována.

Tvrdotu stěny je možné změřit přenosným penetrometrem. Měření musí proběhnout při slunném a suchém počasí. Pro orientační stanovení tvrdosti materiálu hnízdění stěny za účelem zjištění jeho vhodnosti pro hnízdění břehulí můžeme použít ale i jednodušší metody. Pokud se stěna zlehka dotkneme prstem a písek se začne ihned bez nejmenšího odporu sypat k zemi, je stěna s největší pravděpodobností pro hnízdění břehulí nevhodná, protože by se nám při nejbližším větším dešti mohla sesunout a spolu s tím by zanikly veškeré v ní vyhrabané nory. Další variantou je, že jsme schopni prstem vytvořit ve stěně alespoň malý důlek – čím hlubší, tím lepší – taková stěna je velmi vhodná pro hnízdění břehulí. Poslední možnost je, že do stěny nejsme žádný důlek schopni udělat. V takové lokalitě břehule s největší pravděpodobností vůbec nezahnízdí.

Vlhy jsou podle dosavadních zkušeností schopny vyhloubit nory i v tvrdším materiálu, než břehule.

Vždy je třeba důkladně zvážit uložení odtěženého materiálu. Velké množství uložené před stěnou může v budoucnosti vést ke ztížení dalších úprav, kvůli nutnosti přemístění velkého množství materiálu. Pokud je tedy možnost, je vhodné alespoň část materiálu odvézt mimo lokalitu.

U ručně vytvářených stěn ve svahu je možné částečně omezit množství vytěžené zeminy vhodným profilem výkopu. Zešíkmením povrchu před stěnou nebo vytvořením užšího výkopu pod stěnou (viz obr. níže).

5.1.4 Pastva

Pastva na lokalitě je velmi vhodnou alternativou k výše popsaným zásahům. Zvířata zabraňují zarůstání lokality dřevinami i bylinami a sešlapem narušují povrch. Zajišťuje však podmínky především pro vlhy pestré, kterým mnohdy stačí k zahnízdění jen narušený svah bez vegetace. Požadovaný význam má hlavně ve svažitém terénu, nejlépe s agrárními terasami.

5.1.5 Zabránění poškozování lokality a nepřiměřeného rušení

Bývalé těžební prostory jsou často využívány pro ukládání suti a jiných materiálů, dochází zde i k nelegálnímu ukládání odpadů. Některá místa mohou být naopak atraktivní pro táboření (rozdělávání ohňů, stanování). Jiné lokality jsou využívány k motokrosu nebo i sportovní střelbě. Pokud je to možné, je vhodné zabránit vjezdu do blízkosti hnízdní stěny, nejlépe vybudováním závory, případně i položením zátarasů nebo překopáním přístupové cesty. Často postačuje omezit rušivé aktivity jen v hnízdní době (duben – červenec). Vhodné je umístění informační tabule o významu lokality.

Na některých bývalých pískovnách, které nejsou dobývacími prostory, dochází k nepravidelnému odběru menšího množství písku místními obyvateli. Pokud se tak neděje v průběhu hnízdního období, je tato činnost z hlediska zájmových druhů prospěšná, protože vede k odstraňování osypů nebo i obnově stěn. Odběr v hnízdním období ale vede k rušení živočichů, a pokud způsobí sesuv stěny, způsobí zničení hnízd se snůškami vajíček, případně i úhyn ptáků (hlavně nevzletných mláďat, případně i inkubujících dospělých ptáků). Z tohoto důvodu je vhodné při zásazích podle bodů 5.1.2 a 5.1.3 ponechat část materiálu uloženou na místě takovým způsobem, aby si místní obyvatelé mohli surovinu odebrat bez rušení nebo poškození hnízdiště.

Pod hnízdní (i nově vytvořenou) stěnu je vhodné položit trnité větve, nejlépe šlahouny růže šípkové. Větve ztíží přístup predátorům, případně i jiným zvířatům, která by mohla ve stěně hrabat vlastní nory (jezevec, liška). Současně omezí přístup ke stěně i lidem, kteří bohužel často břehule nebo vlhy nevhodným způsobem ruší.

5.1.6 Ochrana břehulí v aktivních pískovnách

Před hnízdní sezónou se připraví kolmá stěna vyšší než 3 m ve víceetážových pískovnách v horní etáži, zbytek stěn kde je plánována těžba, se v dubnu sesvahuje na 45° a zamezí se tak nechtěnému zahnízdění ptáků v oblasti určené k těžbě. V průběhu hnízdění břehulí se těží pouze sesvahované plochy. Podrobnější informace HENEBERG (2013).

5.2 Vytváření nových stěn

5.2.1 Výběr vhodné lokality

Vhodné je novou stěnu vytvořit v blízkosti bývalých nebo současných hnízdišť. Na zcela novém stanovišti je důležité předem ověřit složení půdy, aby svojí soudržností vyhovovala nárokům druhů. Nutné je také zohlednit stanovištní nároky druhů, především dostatečnou

potravní nabídku. Vytěžená zemina by neměla být ukládána na cenná přírodní stanoviště (např. louky nebo podmáčené plochy).

Již při výběru lokality pro vytvoření stěny je třeba vzít do úvahy možnost pozdějšího rozšiřování stěny (zejména u břehulí, které někdy vytvářejí kolonie až stovek párů a upřednostňují čerstvé stěny, tzn. častější úpravy). Důležité je také zohlednit, že postupným odebráním materiálu (buď sesouváním písku nebo např. odtěžením ztvrdlého povrchu) se stěna „posunuje“ a může časem zasáhnout i na vedlejší pozemek, u kterého nemáme souhlas vlastníka se zásahy. Proto není vhodné stěny umísťovat na hranici pozemků nebo do jejich těsné blízkosti.

Břehule upřednostňují stěny v blízkosti vodních ploch (v údolních nivách) v nižších nadmořských výškách, spíše větších rozměrů (vyšší). Vytvářejí často kolonie čítající desítky až stovky párů. I z tohoto důvodu je vhodné vytvořit stěnu větších rozměrů.

Vlhy obsazují i stěny menších rozměrů a výjimečně zahnízdí i ve svahu bez jakékoliv svislé stěny, často v erozi nebo sesuvem narušených svazích agrárních teras. Může se jednat i o svahy na pastvinách narušené sešlapem zvířat. Podmínkou je absence nebo jen velmi řídká vegetace.

Ke hnízdění vyhledává vlha otevřenou krajinu s jednotlivými stromy nebo skupinami stromů v sušších a teplejších oblastech. Předpokladem je dostatek hmyzu, zvláště blanokřídlého, který tvoří nejdůležitější složku její potravy.

5.2.2 Velikost stěny

Při budování stěny je vhodné mít na paměti její následnou údržbu (viz kapitola 5.1), přičemž je lepší dělat postupně více menších stěn a nechat prostor na vybudování další stěny, než prohlubovat stávající. Velikost stěny závisí na možnostech konkrétní lokality

HENEBERG (2013) doporučuje výšku stěny pro břehulí alespoň 3 m a více (optimální 4–5 m). Stěna musí být kolmá (ve stěnách se sklonem 0° – 85° nehnízdí).

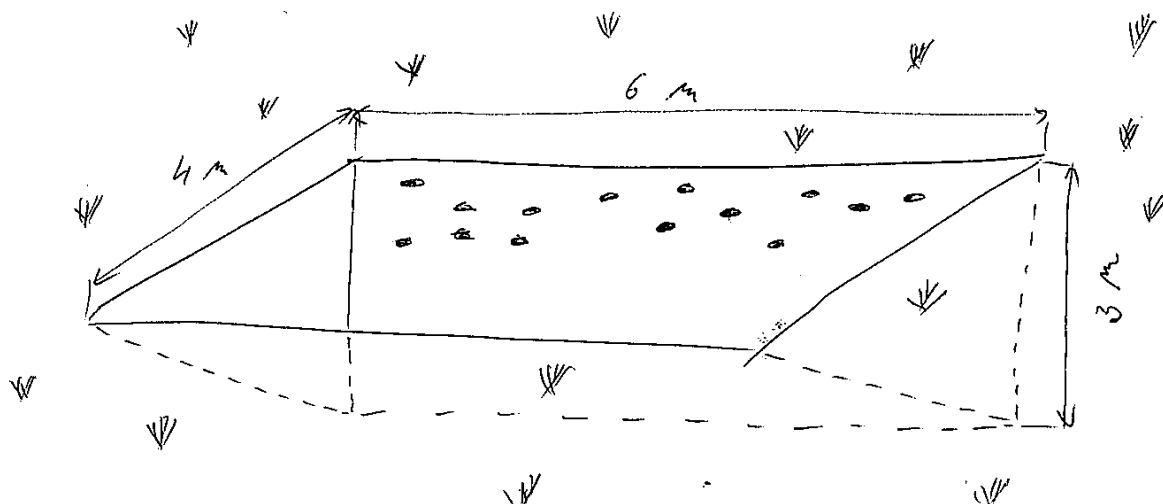
Vlhy obsazují i stěny menších rozměrů.

Na lokalitách, kde cílové druhy nehnízdí v okolí, doporučujeme nejprve vytvořit stěnu menší, aby se ověřila vhodnost místa (při neúspěchu se ušetří náklady). V případě obsazení zkušební stěny ji lze při další péči zvětšovat. Tam, kde břehule nebo vlhy hnízdí v okolí a je ověřená vhodnost materiálu na vybraném místě, je možné přímo vytvořit stěnu větších rozměrů.

Obecně ptáci upřednostňují stěny vyšší. Na vhodných lokalitách (břehule např. v blízkosti vod) obsazují i stěny nižší, zde ovšem bývá nižší úspěšnost hnízdění. Na březích rybníků a řek může být stěna pro břehule nižší, pokud bude klesat svisle do vody a nebude k ní tedy možný přístup predátorů.

Pokud plánujeme vybudovat stěnu trvalejší, stěna by měla být minimálně 6 m (délka) x 3 m (výška), maximálně 15 m (délka) x co největší výška. Na každé lokalitě při každém záměru jsou však specifické podmínky, které je nutné zohlednit a jednoznačný rozměr nebo i návod na vybudování stěny nelze vytvořit.

5.2.3 Orientace

Pro vlhu je nejlepší jižní nebo západní orientace, obsazovány jsou i všechny další světové strany.

5.2.4 Odstraňování dřevin

Před stěnou musí být otevřený prostor, proto je nutné před jejím vytvořením odstranit případné dřeviny (viz bod 5.1.1.). U stěn určených primárně pro vlhy je vhodné po stranách, případně i nad stěnou, ponechat jednotlivé keře nebo i stromy, na které vlhy s velkou oblibou sedají v průběhu celého hnízdění.

5.2.5 Následná údržba

Je nutné mít na zřeteli, že vybudováním stěny, případně zahrnutím cílových druhů, tato aktivita nekončí, vlivem zvětrávání, tvrdnutí a osypu stěny v průběhu let klesá její atraktivita pro cílové druhy. Následuje pak údržba hnízdiště – viz kapitola 5.1.

5.3 Termín realizace

Nejvhodnějším termínem pro úpravy a vytváření nových stěn je období před přiletem ptáků ze zimovišť, to znamená během první poloviny měsíce dubna. Vytvořením na jaře nebude stěna přes zimu zvětrávat a sesouvat se. Především břehule obsazují s oblibou nové stěny.

Pro odstranění případných náletových dřevin je nejvhodnějším obdobím konec léta a začátek podzimu. Důvodem je použití herbicidů, které musí proniknout do kořenových systémů rostlin, aby zabránily zmlazování v následujícím vegetačním období.

5.4 Náklady

Před úpravou stěny může být nutné odstranění náletových dřevin. Náročnost záleží na jejich tloušťce a hustotě a přístupnosti lokality.

Technologie a náročnost zemních prací záleží na tom, jestli se jedná o úpravu pozůstatků stěn, nebo o vytvoření zcela nové.

Při vytváření nové záleží na profilu terénu. Při výkopech pod úroveň terénu je kvůli velkému objemu zeminy nutno téměř vždy použít techniku. Podle zkušeností lze stěnu o rozměrech 4,5

x 3 m (+ dvě boční stěny cca 2 x 3 m) vytvořit za 3 hod práce tzv. traktorbagru, pokud se vytěžená zemina rozprostře v okolí výkopu. Vytvoření stěny ve svahu zmenšuje objem zeminy a tedy i náklady.

Úprava přístupné stávající stěny o ploše desítek m² může být provedena bagrem během přibližně 2 hodin při rozprostření materiálu pod stěnou. Časově (a tedy i finančně) náročnější je úprava lokality, kde je nutné odtěžený materiál přesunout nebo zcela odvézt z místa na vlečkách nebo nákladních automobilech. Obdobně je časově náročnější úprava obtížně přístupné stěny, kde si musí technika předem upravit přístup ke stěně.

6 Finanční zdroje

Na úpravy i vytváření nových stěn je možno získat finanční prostředky například z těchto zdrojů:

Program péče o krajinu ministerstva životního prostředí.

Viz <http://www.dotace.nature.cz/ppk-programy.html>

Program obnovy přirozených funkcí krajiny.

Viz <http://www.dotace.nature.cz/popfk-programy.html>

Operační program životní prostředí.

Viz <http://www.opzp.cz/>

7 Příklady opatření realizovaných v rámci projektu „Společné břehy“

Křepice – bývalá pískovna. Lokalita bývala obsazována břehulí říční od roku 1984 (cca 30 párů) do roku 2004 (5 párů). V počtu 1–3 páry tu hnízdily také vlhy pestré. Hnízdní možnosti se však s postupem času zmenšovaly. Stěna se sesouvala, přerůstala náletem. V posledních letech zde už ani břehule ani vlhy nehnízdily.

V dubnu 2015 zde klienti Občanského sdružení Krok upravili část stěny o rozměrech cca 5 x 11 m. Během měsíce května v upravené části zahrnily minimálně 3 páry vlhy pestré.

Hrušovany nad Jevišovkou – halda hlušiny. Halda vzniklá při stavbě odkalovacích nádrží skýtá břehulím hnízdní možnosti jen sporadicky. Obsazená byla nepravidelně v letech 2000–2010, hnízdilo zde cca 10 párů. V dubnu 2015 zde byla díky projektu „Společné břehy“ upravena v jižní části lokality hnízdní stěna. Břehule využily její horní část a vyhrabaly si zde cca 15 nor.

Zajímavé bylo, že poprvé zde v roce 2015 zahrnily i vlhy pestré, jeden pár si vyhloubil noru v zářezu, který zde vznikl při úpravě motokrosové dráhy. Problémem lokality je kvalita materiálu, který je dosti nesoudržný a nory v něm vyhloubené se bortí.

Pouzďřany – pískovna u rybníka. Pravidelné hnízdiště břehulí říčních a nepravidelné vlh pestrých. Jediná stěna na území okresu Břeclav, která se kvůli hnízdění břehulí pravidelně upravuje.

V dubnu 2015 zde klienti Občanského sdružení Krok upravili část stěny o rozměrech 3,7 x 17,8 m (celková plocha asi 66 m²). Během měsíce května v upravené části zahnízdilo asi 350 párů břehulí říčních a jeden pár vlh pestrých. Další pár vlh zahnízdil v neupravené části pískovny. Přestože v pískovně byly k dispozici ještě další neupravené stěny, břehule obsadily pouze upravenou část, což svědčí o významu provedených úprav.

Velké Hostěrádky – lokalita Pod Borovým. Zcela nová stěna o rozměrech 2,4 x 7,8 m (celková plocha 18,7 m²) vytvořená v dubnu 2015 ve svahu mezi agrárními terasami. Stěnu v květnu obsadil jeden pár vlh pestrých.

Obsazení této stěny vlhami potvrzuje, že v případě vhodně zvoleného místa splňujícího stanovištní nároky druhu lze očekávat obsazení zcela nové stěny na lokalitě, kde dosud vlhy nehnízdily.

Syrovice – Nad Hajanskými (písková stěna).

Na jaře 2015 zde byla z projektu Společné břehy upravena část stěny o rozměrech cca 3,9 x 12 m (cca 47 m²). Během měsíce května v upravené části zahnízdily minimálně 2 páry vlhy pestré.

Milotice – lokalita PR Horky. Pravidelné hnízdiště vlh pestrých v bývalé pískovně. V předchozích letech zde proběhli menší úpravy stěny.

Na jaře 2015 zde klienti Občanského sdružení Krok upravili část stěny o rozměrech 3 x 12,8 m (celková plocha asi 38,4 m²). Během měsíce května začaly vlhy upravenou stěnu okamžitě obsazovat a hrabat zde intenzivně nory. Dne 18. 5. zde byl pozorován dokonce pár břehulí, tento druh však nakonec stěnu neobsadil. Díky podrobnému sledování krmících vlh se podařilo určit 65 obsazených nor s mláďaty. Jedná se o největší zjištěné hnízdiště v ČR vůbec! Celkově na lokalitě vlhy vykopaly 128 nor, většinou se však jednalo pouze o krátké nedohrabané nory.

Vlkoš – lokalita Zmoliska. Jedná se o lokalitu, která byla v minulosti v menší míře nepravidelně upravována dobrovolníky. Vlhy zde tradičně hnízdí, v nedávné minulosti se zde nacházela rovněž kolonie břehulí říčních.

Na jaře 2015 zde klienti Občanského sdružení Krok vykopali dvě nové stěny o rozměrech 2 x 10,1 m a 3,7 x 8,9 m a obnovili stávající stěnu o rozměrech 1,7 x 9,3 m (celková upravená plocha asi 70 m²).

Upravené plochy vlhy okamžitě využily, 25 párů hnízdilo v nově vykopaných stěnách a 7 párů v upravené stěně. Celkem tedy hnízdilo na lokalitě 32 párů a jedná se o druhou největší známou kolonii v ČR.

8 Literatura

BIRDLIFE INTERNATIONAL 2015: European Red List of Birds. Luxembourg. Office for Official Publications of the European Communities.

ČAMLÍK G., BERKA P. & ŠKORPÍKOVÁ V. 2016: Vlha pestrá (*Merops apiaster*) a břehule říční (*Riparia riparia*) na jižní Moravě v roce 2015. CREX – ZPRAVODAJ JIHOMORAVSKÉ POBOČKY ČSO 35: 103–123.

HENEBERG P. 2013: Management dobývacích prostorů, Ptačí svět 20/1: 18.

ŠŤASTNÝ K., BEJČEK V. & HUDEC K. 2006: Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2001–2003. Aventinum. Praha.

9 Doporučené odkazy

Břehule říční – praktické a právní aspekty ochrany v ČR

http://www.forumochranyprirody.cz/sites/default/files/brehule_ricni.pdf

Břehule říční – pták roku ČSO

http://bigfiles.birdlife.cz/PS/PS_2013_01.pdf

Ekologická obnova území narušených těžbou nerostných surovin a průmyslovými deponiemi

http://lep.entu.cas.cz/benes/2010_Rekultivace_BezObalky.pdf

Bezobratlí postindustriálních stanovišť: význam, ochrana a management

http://www.calla.cz/data/hl_stranka/ostatni/sbornik_1.pdf

Závěrem

Tento plán péče vznikl na základě materiálu vydaného v roce 2015 z projektu „Společné brehy – ochrana ohrožených vtáčích kolónií na oboch stranách Bielych Karpát“, pro potreby ďalšieho použitií byl aktualizován k 16.3.2018.

Poděkování

Tento plán péče byl sepsán v rámci projektu „Společné brehy – ochrana ohrožených vtáčích kolónií na oboch stranách Bielych Karpát“. Tento projekt byl podpořen v rámci Programu cezhraničnej spolupráce SR–ČR 2007–2013 a ze státního rozpočtu ČR.

Rovněž děkujeme všem vlastníkům pozemků, kteří umožnili úpravu hnízdní stěny pro břehule a vlhy.

Vydal Krok Kyjov, z. ú. na základě odborných podkladů České společnosti ornitologické – Jihomoravské pobočky.

Krok Kyjov, z. ú.

tř. Komenského 2124, 697 01 Kyjov
tel: 518616801; IČ: 68684312
www.oskrok.cz
zapsán v rejstříku ústavů vedených u
Krajského soudu v Brně pod spisovou
značkou U 128

Česká společnost ornitologická - Jihomoravská pobočka

pobočný spolek
Lidická 971/25, Veverí, Brno
tel: 731782066; IČ: 65353391
www.jmpcsso.cz
zapsána ve Spolkovém rejstříku vedeném
u MS v Praze, sp. zn. L 38227